RADEN MAS KARETA.

1778.

RADEN MAS KARETA, van wien in de volgende bladen sprake is, was de zoon van Pangeran ARIA MANGKOE NEGARA, die eenige jaren nadat zijn jonger broeder, onder den naam van PAKOE BOEWÂNÂ II, den Mataramschen troon beklommen had, naar Ceilon werd verbannen.

In een Handschrift, onder mij berustende [1], lezen wij hieromtrent het volgende:

"Zijn ouder broeder Pangerang MANGKOE NAGARA, bij de ingeseetenen "ten uitersten gelieft, ja tot heeden (1755) bij de Djavanen niet zon-"der achting en eerbied genoemd onder den naam van Pangerang ARIA, "wierd door bestel van die twee voogden [2] onder een frivool voor-"wendsel naar Ceilon, op sterke aandrang van den Vorst, verbannen."

Hij overleed op Ceilon in 1739. Een zijner zoons, aldaar geboren, kwam met zijne moeder en verdere familie in 1741 op Batavia terug [3]: deze was bovengenoemde RADEN MAS KARETA.

Deze schijnt van nu af zijn verblijf op Batavia te hebben gehouden tot het jaar 1750, wanneer hij op presumtie van moord naar de Kaap de Goede Hoop verbannen werd.

Na ruim vijf en twintig jaren aldaar doorgebragt te hebben, wist hij

---

[1] Korte beschrijving van de Vorsten van Djawa tot den tegenwoordigen tijd toe 1755.

[2] Zie Bijlage N°. 1.

[3] Zie de Resolutiën van den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, opgenomen in die van de Vergadering van 17e.

een middel te vinden om zich aan boord van een van 's Compagnies tehuis varende schepen te versteken, waarmede hij in 1778 in Holland kwam.

Het was voorzeker een vreemd verschijnsel, dat een Prins van den bloede, aan de Kaap gebannen zijnde, het had durven wagen om op die wijze zijne ballingschap te breken en hier te lande te komen om te verzoeken, dat zijne ballingschap opgeheven werd en men hem zoude begunstigen met het beheer over eenige stranden op Java, of wel met hem aldaar bij deze of gene Compagnie te plaatsen.

De Kamer Enkhuizen, waartoe het schip *Hoolwerf* behoorde, waarmede RADEN MAS KARETA was overgekomen, was dan ook tamelijk met de zaak verlegen en begon met er kennis van te geven aan de voorzittende Kamer. Deze vermeende dat de zaak behoorde ter beschikking gesteld te worden van de Vergadering van Zeventienen, of wel van de Haagsche Besoigne, aan wie de stukken dàn ook werden toegezonden.

De uitslag van een en ander vinden wij in de hierbij gevoegde Resolutie van de Vergadering van Zeventienen, van 20 October van dat jaar.

Nemen wij aan, dat RADEN MAS KARETA niet lang na zijns Vaders aankomst op Ceilon geboren werd, dan was hij vermoedelijk een jongeling van 16 à 18 jaren, toen hij naar de Kaap gezonden werd.

Hoe het verder met hem in Indië is afgeloopen, is ons tot dusverre onbekend gebleven.

P. A. LEUPE.

RADEN MAS KARETA.

De Presidiale Kamer (Amsterdam) heeft ter Vergadering voorgedragen, dat per het schip *Hoolwerf*, voor de Kamer Enkhuijzen, gearriveert zijnde zeeker persoon, zich noemende RADIN MAS KARETTA en zeggende te zijn een Prins van Java, welke voor eenige jaren naar de Kaap gebannen zijnde, middel had weten te vinden om zich aan boord van voornoemden bodem te verbergen, de Kamer Enkhuijzen van dit geval bij Missive aan haar had kennis gegeven, met verzoek om consideratie, hoedanig zich in dat geval te gedragen.

Dat voornoemde Presidiale Kamer had geantwoord, te wesen van gedachten, dat aan voornoemde persoon provisioneel een ordentelijk onderhoud behoorde gegeven te worden, doch tevens gezorgd dat denzelve *de stap niet zettede*, maar bij de hand blijve, en dat wijders best zoude zijn dese zaak over te laten ter dispositie van de Vergadering van Zevertienen of van het Haagsche Besoigne, dat toen eerstdaags stond bijeen te komen.

Dat de Kamer Enkhuijsen dan ook ingevolge de Missive van voormelde Kamer hem een behoorlijk onderhoud had toegelegd en aan het Besoigne, wanneer hetzelve na gehouden reçes weder in 's Hage bijeen was gekomen, van dit geval bij Missive van den 27sten Junij kennis gegeven had; met bijvoeging dat zij uit het verhaal van voormelden RADIN MAS KARETTA had doen formeren een Memorie, welke zij aan het Haagsche Besoigne toezond.

Dat volgens deze Memorie voormelden RADIN MAS KARETTA, geboren Anno 17.., zoude zijn kleinzoon van den Keijser van Java, Soesoehoenan PRABOE; dat zijn vader, Pangeran ARIA MANKOE NAGARA, op versoek van desselfs broeder Soesoehoenan JAKKA, Keijser van Java, met

hem en een zijner broederen, in den jare 1733 naar Ceijlon zoude zijn gezonden en dat hij, RADIN MAS KARETTA, met voormelden zijnen broeder en nog een ander broeder op Ceijlon geboren, anno 1741, — zijnde twee jaren na den dood van zijnen vader — naar Batavia zouden wesen vertrokken.

Dat in den jare 1750 zijn voorschreven twee broeders naar Ceijlon, en hij naar de Kaap de Goede Hoop zoude zijn gezonden, en voor zeide twee broeders eenige jaren daarna vrijheid hebben erlangd om naar Java terug te keeren, doch dat hij daartoe nooit verlof had kunnen verwerven, waartoe hij in den jare 1765 zich bij den repatrieerenden Directeur-Generaal HOOREMAN en den Gouverneur van de Kaap RIJCK TULBACH had geadresseerd. Dat aan hem, na zes jaren aan de Kaap geweest te zijn, op zijn verzoek door de Hooge Regering was toegelegt *vijf* Rijcksdaalders 's maands, welke voor hem niet genoegsaam zijnde, hij genoodsaakt was geweest eenig geld op te nemen, waarmede hij eenige negotie gedreven en eenig voordeel behaald had.

Dat hij RADIN MAS KARETTA herwaarts was gekomen om te verzoeken dat zijn ballingschap mogten worden vernietigd en aan hem eenige stranden op Java te cultiveren mogten worden gegeven, of dat hij als officier bij dese of geene Compagnie op Java mogte worden geplaatst. Hebbende voormelde Kamer Enkhuijsen tevens aan 't Haagsche Besoigne te kennen gegeven het verlangen van voornoemden RADIN MAS KARETTA, om zijne belangens aan Zijne Doorluchtige Hoogheijt voor te dragen.

Dat het Haagsche Besoigne, na examinatie van voorschreven Memorie, wel hadde getracht na te gaan, of uijt de brieven en papieren bij haar aanhanden, dan wél uijt de verbalen, iets van voormelde persoon was te ontdekken, dan dat zulks vruchteloos geweest zijnde, dat Besoigne aan de Kamer Enkhuijsen bij Missive van den 29sten Junij daarvan kennis had gegeven en deselve had voorgeslagen, zich deswegens aan de Presidiale Kamer, als welke de papieren, die daarop eenige elucidatie zouden kunnen geven, onder zich had, te adresseren, met bijvoeging dat zijne Doorluchtige Hoogheijd zich daarmede volkomen conformeerde en van begrip was, dat ingeval meergenoemde RADIN MAS KARETTA bij zijn versoek persisteerde om zijn belangens en persoon aan Hoogstdeselve

voor te dragen, dat versoek aan hem niet konden worden geweigerd; doch dat Hare Doorluchtigheijd liefst zoude zien dat daarvan vooreerst nog konde worden getourneert en dat intusschen omtrent de oorzaken van zijn verzending naar de Caap eenig onderzoek konde worden gedaan.

Dat voorschreven persoon echter kort daarnaar op zijn sterke instantie te 's Hage was gekomen, de eer had gehad zijne opwagting bij Zijne Doorluchtige Hoogheid te maken, en aan Hare Doorluchtigheijd zoowel als aan het Haagsche Besoigne zijne belangens had voorgesteld.

Dat het Haagsche Besoigne had geantwoord dat zijn versoek niet aan haar dispositie stond.

Dat deselve weder naar Enkhuijsen vertrocken zijnde, het Haagsche Besoigne voornoemde Kamer in consideratie had gegeven, of voornoemde persoon wel noodig zoude hebben tot de aanstaande Vergadering van Zeventienen hier te lande te blijven en of deselve niet intusschen de terugreijse soude kunnen aannemen naar Cabo de Goede Hoop.

Dat de Kamer Enkhuijsen gemeent had, denselven met het voor die Kamer in equipagie leggende schip *het Lam* weder naar de Caap te kunnen laten vertrekken, doch vresende, dat hij bij sijn arrivement aldaar over sijne vlugt soude worden gestraft, daarvan aan de Presidiale Kamer had kennis gegeven, welke bij Missive van den 4^den^ Augustus 1778, de Caabse Ministers had gelast, voormelden persoon ordentelijk te behandelen en over zijne vlugt niet te straffen.

Dat daarna op het sujet van voornoemden RADIN MAS KARETTA waren gevonden twee Resolutiën van Gouverneur-Generaal en Raden, een in dato 27 Februarij 1750, en een in dato 13 Maart 1750, zijnde die van 27 Februarij van desen inhoud:

"Door den heer Gouverneur-Generaal aan de Vergadering gecommu-"niceert zijnde, dat den Drossaart dezer Stads Ommelanden, GODLIEB "JOHAN ADOLPH VAN TRABE, Zijn Edelheid mondeling berigt gedaan "hebbende, dat zich vehemente suspitien opdeden, dat RADIN MAS KA-"RETTA, in de wandeling genaamt BAGOES KARETTA, alhier aanwezende, "halve broeder van den gearresteerden Pangeran TIRTA KOESOEMA, — "vermeld bij de secrete resolutie dezer Vergadering van den 23sten der "voorleden maand, — zich aan moord schuldig gemaakt of daarin getram-

"peert soude hebben, Zijn Edelheid denselven daarop bij provisie mede
"in civil arrest hadde doen nemen, ten eijnde deze Vergadering nopens
"die zaak en de persoon van gemelde RADIN MAS KARETTA zoodanige
"besluit zoude kunnen nemen, als dezelve uijt aanmerking van de nood-
"zakelijkheid om delicten van die natuur in de Colonie begaan wor-
"dende, door wie het ook zoude mogen wezen, niet ongestraft te laten,
"aan d'eene, en van de verwantschap van den geaccuseerden met den
"Soesoehoenan, van wien een germain neef is, aan d' andere zijde, zoude
"vermeenen te behooren."

"Zoo is verstaan gemelde Landdrost te qualificeren, des wegens pre-
"cedente informatiën te nemen van Schepenen en de ingewonnen stukken
"vervolgens aan deze vergadering te presenteren, ter nadere dispositie,
"mitsgaders den geaccuseerden ondertusschen te stellen in Militair arrest."

En de resolutie van 13 Maart 1750 als volgt:

"De stukken door den Landdrost dezer Stads Ommelanden, ingevolge
"het geresolveerde op den 27sten Februarij laatstleden ingewonnen ten
"laste van RADIN MAS KARETTA, bij het besluit van dien datum vermeld,
"geresumeert, en daaruit gebleken zijnde, dat, al hoewel de bewijzen in
"geenen deele zoo klaar of convincant zijn, dat op fondament derzelve
"bij den rechter in cas van een opinatie negative, de minste provisie
"soude kunnen verleend worden, zich eenige presumtiën en inditiën op-
"doen, die echter, als men acht geeft op de repugnance van den Inlan-
"der om tegen personen van aanzien onder haar te deposeeren, niet toe-
"laten hem voor onschuldig te houden. Zoo is als nu verstaan de Co-
"lonie van dit buijten des dangereus subject te..... en hem te ver-
"zenden naar Cabo de Goede Hoop, om aldaar tot nadere dispositie
"dezer regering verbannen te blijven."

En dat zulks alles was, dat voornoemde Presidiale Kamer op Sujet van RADIN MAS KARETTA had kunnen ontdekken.

Waarop gedelibereert en in achtinge genomen zijnde, dat hier te lande niet kan worden geoordeelt over de fouten bij voorschreven resolutie

van Gouverneur-Generaal en Raden voorkomende, dat ook Gouverneur-Generaal en Raden beter kunnen nagaan of het door voornoemden RADIN MAS KARETTA gedaan verzoek, om eenige landen te mogen cultiveren of bij eene Comp[e]. als officier te worden geplaatst, aan denzelven met eenige gerustheid kan worden toegestaan; is goed gevonden het geval aan Gouverneur-Generaal en Raden voor te dragen, en de dispositie op het verzoek van voornoemde RADIN MAS KARETTA aan denzelven cum plena over te laten.

En geconsidereert, dat de Caabse Ministers, bij latere brieven aan de Vergadering van Zeventienen, van het vertrek van voornoemden RADIN MAS KARETTA geen melding maken, is goedgevonden het ongenoegen dezer Vergadering deswegens aan de Caabse Ministers kenbaar te maken.

BIJLAGE No. 1.

Op den 10den dezer in Rade van Indiën verstaan, niettegenstaande het oproerig gedrag van het Cartasoerasche Hoff, het per 't schip *Berkenrode* van Ceijlon aangekomen lijk, met de weduwe, kinderen en verder gevolg, van den in den jare 1734 in ballingschap gezonden Pangerang MANCOE NAGARA, nevens het lijk van den tot Gale overleden Soerabaijer KI PANDJI SOERENGRANA, met sijn famillie insgelijks in 1743 na genoemd eijland gerelegeert, met den anderen, met elkander een getal van 77 koppen uitmakende, hier als in vredenstijt te recipieren en te onthalen; want de jonge Prins of zoon van MANCOE NAGARA heeft men met zijn moeder enz. doen logeren binnen het Casteel op de Punt de Robijn, in het leege huijs van den Sergeant-Majoor, met een schildwacht voor de deur, uijthoofde van zijne hooge geboorte; de beide lijken in een logement op Edam [1], en bevolen aan den Capiteijn der Javanen SOETA WANGSA, ten hunne Sauvegarde. Welke overtuigende blijken van sachtmoedigheijt en het respect, dat men, ongeacht het vijandelijk gedrag van de Javanen, voor sulke personen heeft, den Keijzer welligt tot inkeer of in een beter denkbeeld omtrent de Compe. brengen zal.

De Gouverneur-Generaal en
Raden van Indië.

Batavia, in het Casteel den
28 November 1741.
Aan de Gouverneur van Java's
Noord-Oostkust.

[1] Een der eilanden in de baai van Batavia.